Agrarwesen der Esten im Mittelalter« (Verh. GEG 1925), mis osutub väärtuslikuks lisaks Eesti kultuur-ajaloole keskajal. Olles a.-st 1924 Tallinna linna arhivaari abi on J. eduga töötanud selle tähtsa arhiivi korraldamisel ja avaldanud mõningad dokumentide kogud, nagu »Tallinna Jaani haigemaja vakuraamat 1435—1505« (1925) ja »Keila kiriku-vöörmündrite arveraamat 1472—1553« (1926). J.-i leitud on Tallinna arhiivis säilinud seni tuntuist vanim eestikeelne tekst, nimelt eestikeelsed palved Kullamaalt (arvat. 1520-daist aa., vt. Lelow).

Isikl. saadud teated. *T.*

JOHANSON, Ado, Eesti põllutulunduse edendaja, sünd. 1. III 1874 Viljandimaal Vastemõisa v. Vahemurru talu omaniku pojana, omandas hariduse Suure-Jaani klk.-koolis, 1898—1900 Soomes Harju põllutöö-koolis ja iseõppimise teel. — Soomest tagasi tulnud, hakkas J. esiti oma lähemas ümbruses ja hiljemini Viljandi E. Põllumeeste Seltsi tegevuspiirkonnas korraldama põllunduslikku nõuandmist; 1903. a. valis mainitud selts J.-i oma põllutöö-instruktoriks, mis kutse sel ajal Eestis esimest korda esineb. A. 1906 valis Põhja-Eesti põllumeeste asemikkude kogu J.-i Põhja-Eesti põllutöö-instruktoriks. J.-i kaasabil tekkis keskkorraldusena Eestimaa Põllumeeste Keskselts; J.-i tegevusest maaparanduse alal arenes mainitud keskseltsi juures Põhja-Eesti Maaparanduse-büroo, mille juhatajana J. praegugi (1927) toimib. Peale selle on J. 8 a. toimetanud keskseltsi häälekandjat »Talu« ja avaldanud rea raamatukesi ja brošüüre põllundusliku sisuga; ka on J.-i tõlkes ilmunud rohkesti kirjandust soome keelest, m. s. Joh. Linnankoski romaan »Laul tulipunasest lillest«.

Isikl. saadud andmed; Pvl. 1926, nr. 68. *T.*

JOHANSON, Eduard, tööstur, sünd. 9. II 1837 Tallinnas, kuhu ta isa Johannes J. oli asunud 1808. a. Rootsist sisse rännates. Hariduse omandas J. Tallinna kreiskoolis, mille lõpetamise järel (1852) töötas Peterburi ja Moskva kaubanduslikkudes ettevõtetes; asutas 1870. a. Tallinna kalevikaupluse, mida juhtis kuni 1884. a.; kauples siis umbes 1 a. nahkadega ja oli samal ajal Tallinnas politsei assessor. 1886. a. asutas J. Tallinna Maakri tän. paberivabriku, mida kuni 1895. a. juhtis, mil vabriku üle andis aktsia-seltsile »Tallinna paberivabrik E. J. Johanson«, kelle poolt ta vabriku peadirektoriks valiti. Vabrik, mis alul mõnekümne töölisega töötas, arenes ajajooksul suurtööstuseks ja temas leiab praegusel ajal (1927) üle 300 tööl. tööd. — Elades Tallinnas, võttis J. ka seltskondlikust ja omavalitsuse tegevusest osa; nii oli ta 1881—96 Tallinna linnavolikogu liige, 1871—96 Suure Gildi vanem, 1890—96 Rootsi kiriku vanem ning G. Scheel & Ko. pangakontori asutajaid. — J. suri Tallinnas 2. XII 1896. *J. M.*

JOHANSON-PÄRNA, Jakob, seltskonnategelane, sünd. 5. XI 1858 Tartumaal Uderna v. Raudsepa talus, omandas hariduse Riias Balti õpetajateseminaris aa. 1874—79, oli õpetajaks Otepää klk. Kastolatsis 1879—82, pidas tütarl. käsitöö-kooli Tallinnas 1882—85, astus siis Peterburi telegraafivalitsuse juures olevasse telegrafistide kooli ja määrati selle lõpetamise järel 1886. a. Peterburis telegrafistiks; teenis Peterburi peatelegraafis kuni 1920 a. sügiseni, mil opteerus Eesti kodanikuks, siirdus Tallinna ja töötab seal praegu (1927) vanema posti-telegr. ametnikuna. — J.-P. on eesti rahvuslikule liikumisele alati lähedal seisnud, teotsedes seltskondlikus elus kui ka ajakirjanduse alal. Ta on olnud mõnekümne a. jooksul mitme eesti ajalehe kaastööline, käsitledes oma artikleis m. s. eriliselt maaküsimust. 1882. a. avaldas J.-P. »Valguses« jutukese »Jaaku Miinat«, milles toodud pildike orja-ajast. Peale selle on J.-P. eriraamatuina avaldanud teosed: »Kuulus Eesti rahva hariduse töötaja C. R. Jakobson« (Tallinna, 1891) ja »Vene-Eesti Sõna-Raamat. Koolidele ja iseõppimiseks« (ilm. 5 trükis, I tr. Tallinnas, 1886).

Post. alb., 166; Pvl. 1926, nr. 71. *T.*

JOHANSON-PÄRNA, Natalie Auguste, eelmise naine, Eesti nais-käsitöö edendaja ja naistegelane, sünd. 3. IV 1843 Tartus C. R. Jakobsoni noorema õena, kasvas üles Tormas, oli esimeses abielus Rannu klk.-kooliõpetaja ja köstri Jakob Pernaga (Peerna), jäi 1878. a. leseks ja, olles lõpetanud a. 1879 Tartus taanlase Clauson-Kaas'i käsitöö-kursused, asus 1880. a. ümber Tallinna, kus asutas esimese »eesti tütarlaste tehnika-käsitöö-kooli«. 1879 reisis J.-P. Soomes, täiendades end käsitöös ja tutvudes mitme silmapaistva Soome tegelasega. 1882. a. abiellus ta teiskordselt Jakob Johanson-Pärnaga (vt.). Rahapuudusel kui ka Tallinna saksa seltskonna opositsiooni tagajärjel oli J.-P. sunnitud siiski pea oma kooli likvideerima ja siirdus 1885. a. ühes oma mehega Peterburi; ta suri 7. VII 1915 Volossovos Peterburi lähedal. — J.-P. on naistesse puutuvais küsimusis avaldanud kirjutisi »Sakalas«, »Virulases« ja »Postimehes« ning välja annud »Naisterahva Käsitööde raamatu« (I leht Tartus, 1891). 1882. a. pidas ta Eesti Kirjameeste Seltsis kõne »Eesti tütarde haridusest«, mis ka trükis ilmus (Tall., 1882). Ka hiljemini, 30. a. Peterburis elades, jälgis J.-P. huviga eesti vaimlist elu, eriti naisliikumist.

J. Johanson-Pärnalt saadud teated. *R. K.*

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 177